Eelarve liik

Eelarve liik on 2-kohaline arvestusobjekt. Kasutatakse ainult neid eelarve liike, mis on eelarveklassifikaatori lisas 3 ette nähtud.

Eelarve liik näitab väljaminekute tegemise alust, eelarvelist katteallikat, kasutamise limiite ja piiranguid. Eelarve liigiga liigendatakse riigieelarve seaduses (RES) riigieelarve vahendid **piirmääraga vahenditeks**, **piirmäärata vahenditeks** ja **edasiantavateks maksudeks** järgmiselt:

1. Piirmääraga vahendeid (RES § 32 lg 1 ja 4) tähistatavad eelarve liigid 20 ja 21.
2. Piirmäärata vahendeid (RES § 32 lg 2) tähistavad eelarve liigid 10, 31–32, 40, 41, 43, 44, 45 ja 60.
3. Edasiantavaid makse (RES § 32 lg 3) tähistavad eelarve liigid 50–59.

Piirmääraga vahendid

KOOD - NIMETUS

20 - Kindlaksmääratud vahendid
21 - Kindlaksmääratud vahendid (piirmäär väljaspool SAPi)

Piirmääraga vahendid on kulud, investeeringud ja finantseerimistehingud, mille kasutamisele määratakse limiit riigieelarve seadusega. Planeerimisel võib liigil 20 olevaid vahendeid valitsemisala asutuste või kontode või tegevuste vahel ringi suunata.

Üleriigilisele objektikoodile SE000028 „Vahendid Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile“ planeeritud valitsemisala eelarve kogusummat ei ole üldjuhul lubatud eelarveaasta jooksul muuta. Erandid sellest põhimõttest tuleb kooskõlastada Rahandusministeeriumiga. Kinnisvarakulude eelarvestamisest on täpsemalt käsiraamatu **peatükis 5.3.5. "Kinnisvarakulud"**.

Piirmääraga vahendite eelarvet ei tohi ületada, kuid kasutamata jäänud vahendeid on võimalik samaks otstarbeks järgmisel eelarveaastal vajadusel kasutada.

Eelarve liiki 20 kasutatakse finantsarvestuse pidamisel SAPis ja eelarve liiki 21 kasutatakse juhul, kui finantsarvestus toimub ja piirmäärad seatakse väljaspool SAPi muus spetsiaaltarkvaras.

Piirmäärata vahendid

Piirmäärata vahendid on üldised riigieelarve tulud, mille kasutusotstarve ei ole seadusega määratud, ning seadusest tulenevad kulud, investeeringud ja finantseerimistehingud.

Piirmäärata vahendid liigitatakse **arvestuslikeks vahenditeks, tuludest sõltuvateks vahenditeks ja mitterahalisteks vahenditeks.**

1.Arvestuslikud vahendid

KOOD-NIMETUS

10 - Arvestuslikud vahendid

Arvestuslike vahenditena (liik 10) planeeritakse:

- Kulud, mille suurus tuleneb seadusest (nt pensionid, vanemahüvitis, Riigikogu liikmete töötasu);
- riigitulud, mis ei ole seotud seaduse alusel sihtotstarbeliselt kulutuste tegemisega (nt käibemaks, lõivud, trahvid);
- finantseerimistehingud, mille kasutamisel lähtutakse seaduses ja/või lepingus sätestatud nõuetest ja kohustustest.

Arvestuslikud vahendid on küll riigieelarve seaduse mõistes piirmäärata, kuid on limiteeritud kulutuste aluseks olevate seaduste või lepingutega. Arvestuslike vahendite eelarved planeeritakse kehtiva regulatsiooni alusel.

Ehkki riigi eelarvestrateegia **rahastamiskavas** või etteantud eelarvevahendite maksimaalsetes mahtudes võib olla piisavalt eelarvet regulatsiooni (kulu kujunemise tingimuste) muutmiseks, millega kaasneks kulu kasv, ei ole see lubatud. **Kulukasvu põhjustavad muudatusettepanekud tuleb esitada lisataotluste protsessi.**

Arvestuslike vahendite kasutamiseks riigieelarvega piirmäärasid ei seata ja eelarveaasta lõpuks kasutamata jäänud eelarvet järgmisse eelarveaastasse üle ei kanta. Vahendite kasutamisel lähtutakse seaduses määratud vajadusest.

Eelarve liiki 10 kasutatakse ka Eestis tasutud käibemaksu kajastamiseks, välja arvatud tuludest sõltuvate vahendite käibemaks (kajastatakse sama eelarve liigiga). Juhul, kui eelarve liikidega 40 ja 43–45 seotud käibemaks on vastava rahastamisallika tingimuste kohaselt abikõlbmatu, siis abikõlbmatu käibemaks kajastatakse eelarve liigil 10.

2. Tuludest sõltuvad vahendid

Konkreetse tulu tekkimise võimalikkusest tulenevad kulud, investeeringud ja finantseerimistehingud (tuludest sõltuvad vahendid) ning tulud liigitatakse järgmiselt:

KOOD- NIMETUS

31 - Välistoetuse riigieelarvelise kaasfinantseerimise piirmäär SAPis
32 - Välistoetuse riigieelarvelise kaasfinantseerimine toetuse vahendamisel
40 - Välistoetus ning sellest sõltuvad vahendid
41 - Vahendatud välistoetus ja sellest sõltuvad kulud
43 - Muu tulu ning sellest sõltuvad vahendid
44 - Majandustegevus ning sellest sõltuvad vahendid
45 - Ebaregulaarsed vahendid

Tuludest sõltuvate vahendite (liigid 40, 41, 43, 44, 45) **kasutamiseks** piirmäärasid riigieelarvega ei seata. Neid sihtotstarbelisi kulusid, investeeringuid ja finantseerimistehinguid tehakse vastava tuludest sõltuva eelarve liigi arvestuspõhimõttest juhindudes: kas vastavate tulude tegeliku laekumise, tekkimise või avatud sildfinantseerimise mahu ulatuses.

Tuludest sõltuvate vahendite planeerimisel lähtutakse eelarveaastal tekkepõhiselt tõenäoliselt teenitavate tulude mahust. Oluline on planeerida nii **tulud** kui **kulud** ja **investeeringud** õigesse perioodi, st kui tegelikud tulud ja nendega seotud kulutused ei lange samasse eelarveaastasse, siis planeeritakse need erinevatesse perioodidesse, kuid kulude kogumaht ei tohi ületada tulude kogumahtu perioodide ulatuses.

Sarnaselt tuludest sõltuvatele vahenditele loetakse piirmäärata vahendite hulka ka välistoetuste kaasfinantseerimise vahendid (eelarve liigid 31 ja 32).

- **Eelarve liiki 31** kasutatakse ainult SAPis välistoetuse riigieelarvelise kaasfinantseerimise kasutamisele piirmäära seadmiseks, mitte eelarve planeerimisel ehk eelarve liigile 31 eelarvet ei planeerita. Tegemist on jooksvas finantsarvestuses kasutatava tehnilise liigiga, mis kuluarvestuses asendatakse liigiga 32. Eelarve täitmise aruandes asendatakse liik 31 liigiga 32.

- **Eelarve liiki 40** kasutatakse ainult välistoetust saava riigiasutuse või välistoetust saava muu asutuse partneriks oleva riigiasutuse tuludes ja sama välistoetuse ning sellele lisatud riigieelarvelise kaasfinantseerimise (ReKF) arvelt tehtud kuludes ja investeeringutes.

  Eelarve liiki 40 kasutavad riigiasutused, kes saavad ise toetust, või on toetust saava asutuse partnerid (partnerist riigiasutus) sõltumata sellest, kas välistoetus on otselaekuv või vahendajalt saadud. Iga toetus planeeritakse vastaval toetuse koodil (grant) eelarve liigiga 40, sh välistoetuse tulu eelarve kontol 359 ja kulud või investeeringud lähtudes majanduslikust sisust.

  Saaja ei planeeri riigieelarvelist kaasfinantseerimist tuluna, kuna selline tulu on riigisisene (kaasfinantseerimise vahenditeks ei laeku riigile täiendavalt tulu) ja eelarves kehtib topelt

planeerimise vältimise printsiip. Kulud ja investeeringud planeeritakse eelarve liigiga 40 välistoetuse ja kaasfinantseerimise kogusummas. Iga toetuse saaja koodi lõikes on eelarve liigil 40 kajastatud vahendite korral tulusid kaasfinantseerimise võrra vähem kui kulutusi kokku. Eelarve objekti koodi (IN-kood) tuleb planeerimisel kasutada investeeringute ja investeeringutoetuste puhul, kui välistoetus on mõeldud peamiselt investeeringuteks (hinnanguliselt on toetusest 75% või rohkem investeeringuteks).

- **Eelarve liiki 41** kasutab ainult välistoetust vahendav riigiasutus (ministeerium, Riigikantselei, PRIA) välistoetuse kajastamiseks nii tuludes kui kuludes, kuni ei ole selgunud toetust saav asutus või selleks ei ole riigiasutus. **Vahendaja ei planeeri riigiasutusele vahendatavat välistoetust ega kaasfinantseerimist,** need planeerib riigiasutusest toetuse saaja. Kui vahendatava toetuse saaja ei ole teada, siis planeeritakse välistoetuste ja riikliku kaasfinantseerimise vahendamist meetme rakendusskeemile vastaval toetuse koodil (statistiline grant „S“).

- **Eelarve liiki 43** kasutatakse üldjuhul eelarve kontol 358 kajastatud tulude ja nende tuludega seotud kulude kajastamisel.

  Erandina kasutatakse eelarve liiki 43 koos eelarve kontodega algusega 38, nt Justiits- ja Digiministeeriumi (JDM) valitsemisalas eelarve kontol 3888 kajastatud tulude ja nendega seotud kulude kajastamiseks. Samuti juhul, kui riigieelarvega on lubatud kasutada põhivara müügist (eelarve konto 381) saadud summat uue põhivara soetamiseks (nt Välisministeeriumi ostu-müügitehingud saatkondade hoonetega) või muudel erandlikel juhtudel.

  Eelarve liiki 43 kasutatakse ka CO2 osakute müügitulu ja selle arvelt tehtavate kulude ja investeeringute kajastamisel. Samuti taastuvenergia statistiliste ülekannete müügitulu ja selle arvelt tehtavate kulude ja investeeringute kajastamisel.

- **Eelarve liiki 44** kasutatakse majandustegevusest saadud tulude (eelarve konto 322) ja nende arvelt tehtavate kulude ja investeeringute kajastamisel. Eelarve liigi 44 puhul avaneb SAPis tulu kajastamisel vastav limiit kulude ja investeeringute tegemiseks.

- **Eelarve liiki 45** kasutatakse järgmiste ebaregulaarsete tulude ja nendega seotud kulude kajastamiseks:

1. Õiguskaitsevahenditena saadud tulu lepingu rikkumise korral, kui seda tulu kasutatakse sama kohustuse (eesmärgi) täitmiseks nagu oli ette nähtud algses lepingus;

2. kindlustusjuhtumite puhul kindlustusandja poolt kahju või kulude hüvitamine, kui seda tulu kasutatakse sama kindlustusobjekti taastamiseks või asendamiseks;

3. kompromisslepinguga saadud hüvitis, kui seda tulu kasutatakse kompromissina lõpetatud lepingu või selle asemel samal eesmärgil sõlmitud lepingu täitmiseks.

3.Mitterahalised vahendid

KOOD - NIMETUS

60 - Mitterahalised vahendid

Mitterahalised vahendid (liik 60) on põhivara amortisatsioon, põhivara jääkmaksumuse mahakandmine, eraldised ja muud tehingud, mis ei too kaasa rahavoogu. Mitterahaliste vahendite kasutamiseks piirmäärasid riigieelarvega ei seata.

Alates 2026. a riigieelarvest ei esitata mitterahalisi vahendeid riigieelarves. Põhivara amortisatsioonikulu eelarve kontol 61 esitatakse eelarve koostamisel planeerimise andmetes.

Edasiantavad maksud

Riigieelarve seaduse § 32 lõikest 3 lähtuvalt on edasiantavad maksud riigieelarves nii tulu kui ka kuluna planeeritud maksud, maksed ja muud tasud, mida riik maksuhalduri või selleks määratud asutuse kaudu kogub ja edastab õigusaktis määratud isikule, ja mis kantakse saajale edasi vastavalt maksu tegelikule laekumisele. Edasiantavate maksude koodid ja nimetused on:

KOOD - NIMETUS

50 - Tulumaks
51 - Sotsiaalmaks
52 - Töötuskindlustusmakse
53 - Kogumispensioni makse
54 - Maamaks
55 - Aktsiisimaks
56 - Hasartmängumaks
57 - Tollimaks
58 - Keskkonnatasu
59 - Lõivud, trahvid jm edasiantavad tasud

Edasiantavad **maksutulud** planeeritakse üksnes RaMi valitsemisalas (Maksu- ja Tolliameti eelarves).

Maksude **edasiandmise kulud** planeeritakse vastavas valitsemisalas (Rahandus-, Sotsiaal-, Kultuuri-, Keskkonna- või Justiitsministeeriumi valitsemisalades). Edasiantavate maksukulude puhul kasutatakse alati vastavat eelarve objektikoodi.

Edasiantavast hasartmängumaksust (eelarve liik 56) saadud vahendite puhul näidatakse SAPis vastav kasutuslimiit eelarve liigiga 43. Hasartmängumaksust saadud tulude arvel tehtud tegelike kulude ja investeeringute viimisel kuluarvestuse infosüsteemi asendatakse eelarve liik 43 eelarve liigiga 56. Erisust rakendatakse Hasartmängumaksu seaduse 01.01.2019 redaktsiooni alusel edasiantava hasartmängumaksu puhul

Edasiantavad tulud patendiameti riigilõivudest ja alates 2022. aastast kohalikele omavalitsustele edasiantavatest liikluskaamerate trahvidest planeeritakse liigiga 59 vastavalt eelarve kontodel 320 ja 3880. Edasiandmise kulu planeeritakse liigiga 59 eelarve kontol 60.

Kontakt: sille.preimer@fin.ee

Viimati uuendatud 26.08.2026